

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

**Problematika kulturního dědictví v rozvoji
regionu**

Vypracoval: Bc. Jan Dostál

Vedoucí diplomové práce: Ing. Pavla Varvažovská

Souhrn

Kulturní dědictví v hmotné i nehmotné podobě je bohatstvím národa, které je nutné uchovat a přenášet dalším generacím. Problematika kulturního dědictví na území regionu Chrudimsko–Hlinecko spočívá především ve využívání kulturního potenciálu a jeho správě pověřenými institucemi. Individuální zaměření subjektů, jejich prezentace a využívání, je podmíněno hlavně rozdílností zřizovatelů a neexistující koncepcí spolupráce. Spolupráce institucí prezentující kulturní bohatství regionu umocňuje potenciál a nabídku v oblasti kulturního dědictví, která vede k trvale se zvyšující návštěvnosti. Práce analyzuje nabídku a rozmanitost kulturního vyžití, činnosti klíčových institucí a možnosti jejich budoucího propojení. Ke zjištění stavu kulturní nabídky, spokojenosti návštěvníků a názoru na využívání kulturního dědictví vybrané oblasti byly použity metody kvantitativního i kvalitativního šetření zaměřené na návštěvníky regionu a zástupce vybraných institucí.

Klíčová slova: kultura, kulturní dědictví, region, mikroregion, regionální rozvoj, kulturní instituce, cestovní ruch

Úvod

Hlavním tématem práce je kultura, která dnešního člověka obklopuje ze všech stran. Právě každodennost brání uvědomit si kulturu v její komplexnosti. Je předávána z generace na generaci, ať už vědomě nebo automaticky ji přijímáme v každodenním životě. Díky tomu je zajištěn nekonečný proud kultury, který v sobě nese pouze jistotu minulosti, ale i naději do budoucna.

Práce je zaměřena na aspekty kulturní rozmanitosti, instituce, jež kulturní dědictví prezentují, a na možnosti spolupráce jednotlivých institucí v regionu Chrudimsko-Hlinecko. Současné využívání institucí kulturního dědictví se odehrává ne vždy koordinovaně a ne vždy s možným přesahem jednotlivých oblastí.

Cíl práce a metodika

Cíl práce

Cílem práce je zhodnocení a návrh přínosu kulturního dědictví jako faktoru rozvoje regionu Chrudimsko-Hlinecko. Analyzovat dosavadní situaci a fungování vybraných institucí, které se podílí na prezentaci kulturního dědictví regionu. Region je bohatý na různorodé kulturně historické instituce, které nabízejí návštěvníkům všestranné možnosti jejich využití. Díky pestrosti v kulturní oblasti lze v lokalitě nalézt instituce se stálými expozicemi prezentující šlechtická sídla a život na nich, ale zároveň jsou zde prvky venkovské, lidové architektury, které se zabývají životem předků na vsi. Práce posuzuje a prezentuje činnost vybraných institucí, zámku Slatiňany a Souboru lidových staveb Vysočina, jejichž zaměření je rozděleno do odlišných oblastí. Cílem je na základě shora uvedených skutečností vytvořit návrh možností zefektivnění spolupráce vybraných institucí s respektem k jejich současnému zaměření.

Metodika

Teoretická část diplomové práce je zaměřena na studium dokumentů a dostupné literatury k problematice kultury a kulturního dědictví vedoucí k rozvoji regionu. Hlavním cílem teoretické části je formulace teoretických poznatků, principů a východisek, které se vztahují k dané problematice. Další částí práce je obecná charakteristika vybraného regionu Chrudimsko-Hlinecko, ke které slouží historická i odborná literatura, fotodokumentace a regionální publikace. K charakteristice prostředí regionu a uvedených kulturních institucí je použita také odborná literatura vydaná příspěvkovou organizací Národním památkovým ústavem a ostatními spolupracujícími organizacemi.

Praktická část diplomové práce je zaměřena na kvantitativní i kvalitativní šetření na daném území v rámci získání primárních dat. Obě metody navazují na studium odborné literatury tak, aby byl naplněn princip triangulace. Princip triangulace výzkumných metod zaručuje objektivizaci závěrů ze získaných dat. V kvantitativním výzkumu byla zjišťována data prostřednictvím dotazníku, při dodržení zásad deduktivní metody. V první části byl formulován obecný problém šetření, dále formulovány hypotézy, proveden sběr dat pomocí terénního šetření a následně hypotézy potvrzeny či vyvráceny. Data získaná dotazníkovou metodou byla zpracována za využití softwaru Microsoft Office Excel a graficky prezentována. Na základě získaných dat byly nalezeny souvislosti a závislosti mezi proměnnými definované v pracovních hypotézách. S využitím statistických metod a programu SAS 9,3 byly zkoumány závislosti mezi kvalitativními znaky. Další částí praktického výzkumu byly polostrukturované rozhovory se zástupci vybraných institucí a představili obcí daného regionu.

Výsledky a závěr

Kulturní potenciál turistické oblasti Chrudimsko–Hlinecko je jistě větší, než je jeho dosavadní využívání. Zároveň se zdokonalováním činností jednotlivých institucí v oblasti kulturního dědictví otevírají nové možnosti jeho využívání, a násobí se tak skutečná hodnota kulturního dědictví, kterým region disponuje. Z hlediska návštěvnosti a atraktivity byly zvoleny za klíčové instituce objekty, které jsou ve správě Národního památkového ústavu. Chrudimskou část regionu zastupuje Státní zámek Slatiňany, jenž svou polohou a historickou významností hraje důležitou roli v návštěvnosti i popularitě regionu. Zámek v poslední době prošel značnou obměnou a jeho skutečný potenciál se neustále odkrývá, což se projevuje na rostoucí návštěvnosti. Areál zámku ve Slatiňanech je typickým příkladem lokality s širokou nabídkou kulturního vyžití pro návštěvníky. Lokalita, ve které se mísí historie šlechtického panství, hipologická tematika i prvky muzejních expozic, se potýká s problémem odlišnosti zřizovatelů jednotlivých subjektů. Několik různých zřizovatelů znamená mnoho různých koncepcí rozvoje, financování, organizace a především propagace. S podobným problémem se setkává i Soubor lidových staveb Vysočina, jenž bezesporu hraje klíčovou roli v oblasti kulturního dědictví regionu. Kvalitní spolupráce jednotlivých institucí povede k efektivnímu využívání nástrojů prezentace a propagace, kterých by nemohl žádný subjekt individuálně dosáhnout.

Návrhy možností zefektivnění kulturního dědictví regionu

Na základě provedených rozhovorů se zástupci vybraných institucí byly navrženy následující možnosti spolupráce, které vycházejí i ze zájmu návštěvníků zjištěného dotazníkovým šetřením.

Revitalizace dětského hospodářství v zámeckém areálu

V areálu zámku ve Slatiňanech se nachází soubor lidových staveb, který původně sloužil pro výchovu dětí šlechtické rodiny. V současné době je stavení v havarijním stavu. Je nutné provést celkovou rekonstrukci a určit nový způsob využití. Pro zakonzervování v současném stavu bylo hospodářství oploceno, aby se zabránilo další devastaci. Prvním krokem by měla být stavební záchrana a obnova hospodářských objektů sledující budoucí využití. Funkce dětského hospodářství by měla vycházet z původního účelu. Vytvořením malého skanzenu či muzea v přírodě zaměřeného na lidovou tvořivost a řemesla by v zámeckém areálu vznikla nová atrakce, která může oslovit další kategorie návštěvníků, především rodiny s dětmi. Muzeum by v sobě zahrnovalo interaktivní prvky zaměřené na dětskou výchovu s historickou tematikou regionu. SLS Vysočina může poskytnout odborný dohled nad záchranou památky a pomoci s tvorbou a instalací interaktivní expozice. Podobný koncept expozice realizuje SLS Vysočina při kulturních programech konaných v přírodním skanzenu Veselý Kopec. Na realizaci projektu by mohly být čerpány prostředky z fondů Ministerstva kultury České republiky. Další variantou je realizace obnovy komplexu dětského hospodářství v rámci kompletní revitalizace zámeckého areálu z prostředků Integrovaného regionálního operačního programu (IROP), který je v dlouhodobém záměru správy zámku.

Pořádání kulturních akcí

Návštěvnost SLS Vysočina se především odvíjí od zájmu o kulturní akce a programy realizované v areálu na Veselém Kopci. Akce Vánoční jarmark, Velikonoční jarmark nebo Bramborová sobota jsou tradičně nejnavštěvovanější. Areál zámeckého parku ve Slatiňanech je rozlehlý a nabízí široké možnosti v pořádání akcí. Dosavadní kulturní programy pořádané v areálu jsou výhradně v režii hřebčína, který zde pořádá akce s hipologickou tematikou. Ve spolupráci SLS Vysočina a SZ Slatiňany by se v areálu mohly konat kulturní programy zaměřené na tradiční lidovou kulturu. V areálu zámku by mohl být realizován lidový jarmark s přehlídkou regionální gastronomie, řemesel a tradičního folkloru. Na akci by se mohly podílet také místní spolky a obec. Program by mohl být v gesci NPÚ a SZ Slatiňany by ji spojil i s prezentací stálých expozic a mohl by tak oslovit větší počet návštěvníků.

Propagace

Propagace institucí kulturního dědictví i celého regionu je velice důležitá pro zvýšení jeho atraktivity. Spolupráce v oblasti marketingu by měla zahrnovat větší spektrum kulturních zajímavostí regionu, než je tomu doposud. Dosavadní propagace se odehrává spíše individuálně a nekoordinovaně. SLS Vysočina a SZ Slatiňany spolupracuje v propagaci v rámci koncepce NPÚ. Ke stávajícím formám spolupráce by měly být přizvány i obce. Společným cílem by mělo být zvýšení návštěvnosti v regionu jako celku a nikoliv pouze individuálně na jednotlivých objektech. Kulturní instituce by se staly spíše partnery, než konkurenty na turistickém trhu.

Výše uvedené návrhy zefektivnění spolupráce by měly vést ke zlepšení nabídky a tím ke zvýšení návštěvnosti regionu. Jen v rámci součinnosti všech organizací, se zapojením představitelů místních samospráv, spolků i podnikatelských subjektů lze vytvořit region, který bude trvale atraktivní a konkurenceschopný. V konečném důsledku by tato spolupráce měla být přínosem pro řadu místních podnikatelských subjektů, památkových objektů i obcí a vést k celkovému rozvoji regionu Chrudimsko–Hlinecko.

Seznam použité literatury

DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.

JOHNOVÁ, Radka. Marketing kulturního dědictví a umění: [art marketing v praxi]. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 284 s. ISBN 978-80-247-2724-0.

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava a Zuzana KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ. Region a regionální vědy: (vybrané sociální, kulturní a environmentální aspekty). Vyd. 1. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2008, 77 s. ISBN 978-80-7408-009-8.

PATOČKA, Jiří a Eva HEŘMANOVÁ. Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, 199 s. ISBN 978-80-7357-347-8.

Ministerstvo kultury ČR: Koncepce památkové péče. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2015-10-25]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/analyzy-koncepce-dokumenty/koncepce-pamatkove--pece-99649/>